

دانشگاه پیام نور
واحد بندر بوشهر
دانشکده‌ی تحصیلات تکمیلی

پایان نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد (M.A.)

رشته تحصیلی: الهیات و معارف اسلامی
گرایش: فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی جرم شناسی ازدواج سفید و راه‌های پیشگیری آن

استاد راهنما:

دکتر محمد چمکوری

استاد مشاور:

دکتر بتول گرگین

نگارنده:

هاجر رستمی

تابستان ۱۴۰۰

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه پیام نور
استان بوشهر

دانشگاه پیام نور
بوسه تعالی

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۴/۱۴
شماره: ۵۰۴
پیوست:

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد
آقای/خانم هاجر رستمی
دانشجوی رشته الهیات فقه و مبانی حقوق اسلامی
به شماره دانشجویی ۹۸۰۰۰۴۶۴۵
تحت عنوان:

بررسی جرم شناسی ازدواج سفید و راههای پیشگیری آن

جلسه دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد نامبرده با حضور هیات داوران در مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۱۴ ساعت ۰۸:۰۰ در محل مرکز/واحد بوشهر برگزار و پس از ارزیابی پایان نامه مذکور به شرح زیر ارزیابی گردید.

نمره دفاع بر مبنای ۱۸	نمره دستاورد پژوهشی*	نمره نهایی
۱۷/۱۴	—	۱۷/۱۴
هفده تمام	—	چند تمام
	درجه ارزشیابی	خوب

هیات داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبه دانشگاهی	محل خدمت	امضا
استاد راهنما	محمد چمکوری	استادیار	دانشگاه پیام نور-مرکز بوشهر	
استاد مشاور	بتول گرگین	استادیار	دانشگاه پیام نور مرکز شبانکاره	
استاد داور	عباس بصیری	استادیار	دانشگاه پیام نور مرکز بوشهر	
نماینده تحصیلات تکمیلی	فریبا ارژنگ نژاد	مسئول تحصیلات تکمیلی	دانشگاه پیام نور مرکز بوشهر	

نمره نامبرده بر اساس بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به دستاوردهای پژوهشی مستخرج محاسبه و در تاریخ نهایی شده است.

بوشهر، بلوار شهید چمران،
خیابان غدیر، دانشگاه پیام نور
استان بوشهر.

نام و امضای کارشناس پژوهشی مرکز و واحد

* نمره دستاورد پژوهشی برابر دستورالعمل مربوط در مهلت مقرر پس از دفاع تعیین شده و توسط کارشناس پژوهشی محاسبه و نمره نهایی اعلام می‌گردد.

تلفن: ۰۷۷-۳۳۵۴۸۰۱۴
۰۷۷-۳۳۵۵۸۸۸۲
دورنگار: ۰۷۷-۳۳۵۵۹۴۸۹
کد پستی: ۷۵۱۵۸۷۳۳۹۴
سایت: bushehr.pnu.ac.ir

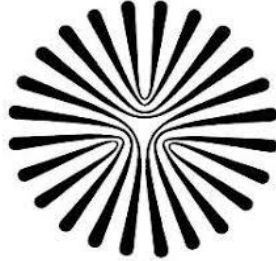
بسمه تعالی

تعهدنامه اصالت رساله یا پایان نامه

- اینجانب هاجر رستمی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد رشته: الهیات و معارف اسلامی که در تاریخ // ۱۳۹۹ از پایان نامه خود تحت عنوان " بررسی جرم شناسی ازدواج سفید و راه‌های پیشگیری آن در ایران " با کسب نمره و درجه دفاع نموده‌ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:
- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده‌ام.
 - ۲- این پایان‌نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
 - ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه را داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
 - ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می‌پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

هاجر رستمی

تاریخ و امضاء:

معاونت پژوهش و فناوری

به نام خدا

شورای اخلاق و پژوهش

بیاباری از خداوند سبحان و اعتماد بر این که عالم محضر خداست و بهواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشتن مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه‌ایست جایگاه دانشگاه در اعلامی فرهنگ و تمدن بشری، ماد انجمنیان و

اعضاء هیات علمی واحد های دانشگاه پیام نور مستعدی گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهش مدنظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات و سایر مساجان حق).
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و یکدیگر بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منابع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در یکدگر مراثل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع و اعتبار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشورهای دیگر و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشتهار نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برابرت: التزام به برابرت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به سلب های غیر علمی می آلائند.

صور تجلسه دفاع

سپاس‌گزاری:

مصدق آیه شریفه "من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق"

برخود لازم می‌دانم که از همه عزیزانی که بدون کمک و راهنمایی آنان تکمیل این پژوهش امکان‌پذیر نبود تشکر نمایم. از محبت بی‌دریغ دکتر محمد چمکوری که زحمت راهنمایی این پایان‌نامه را بر عهده داشتند، کمال تشکر را دارم. همچنین بر خود لازم می‌دانم که از زحمات همه کسانی که مرا در انجام پژوهش یاری کردند و از همفکری دوستان عزیزم که از تجارب با ارزش خود کارهایم را نقد می‌کردند و پیشنهادهای سازنده می‌دانند، سپاس‌گزاری کنم.

تقدیم به:

ماحصل آموخته‌هایم را تقدیم می‌کنم به آنان که مهر آسمانی‌شان آرام‌بخش آلام زمینی‌ام است.

به استوارترین تکیه‌گاهم، دستان پرمهر پدرم

به سبزترین نگاه زندگی‌ام، چشمان سبز مادرم

معلمان و اساتیدی که از آنان آموختیم.

و همسر و فرزندان عزیزم که در این مرحله با صبر و شکیبایی خود مرا همراهی نمودند.

سر تعظیم در برابرتان فرود می‌آورم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
۲	فصل اول: کلیات تحقیق.....
۳	۱- ۱ مقدمه.....
۳	۲-۱ بیان مسئله.....
۶	۳-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۸	۴-۱ اهداف تحقیق.....
۸	۵-۱ فرضیه‌های تحقیق.....
۸	۶-۱ تعریف متغیر تحقیق.....
۸	۱-۶-۱ ازدواج سفید.....
۸	۲-۶-۱ جرم شناسی.....
۹	۳-۶-۱ نظام حقوقی.....
۹	۴-۶-۱ عمل منافی عفت.....
۹	۷-۱ جنبه نوآوری تحقیق.....
۱۰	۸-۱ روش تحقیق.....
۱۰	۹-۱ پیشینه تحقیق.....
۱۳	۱۰-۱ سازماندهی تحقیق.....
۱۵	فصل دوم: مفهوم شناسی ازدواج سفید.....
۱۶	۱-۲ مفاهیم.....
۱۶	۱-۲-۱ تعریف مفهومی عقد.....
۱۷	۲-۲-۱ نکاح در حقوق موضوعه ایران.....
۱۸	۳-۲-۱ شرایط صحت نکاح.....

- ۱۸-۲-۴ اختلاف جنس طرفین..... ۱۸
- ۱۹-۲-۵ قصد و رضای طرفین..... ۱۹
- ۲۰-۲-۶ اراده و عدم اراده..... ۲۰
- ۲۲-۲-۷ مشروعیت موضوع نکاح..... ۲۲
- ۲۳-۲-۳ ماهیت نکاح در حقوق موضوعه ایران..... ۲۳
- ۲۴-۲-۴ شرایط ازدواج سفید و تفاوت آن با ازدواج دائم..... ۲۴
- ۲۵-۲-۵ مفهوم ازدواج و ازدواج سفید..... ۲۵
- ۲۷-۲-۶ همزیستی بدون تعهد..... ۲۷
- ۲۷-۲-۶ همزیستی بدون تعهد..... ۲۷
- ۳۲-۲-۶ تاریخچه ازدواج سفید..... ۳۲
- ۳۳-۲-۸ مراحل شکل گیری ازدواج سفید..... ۳۳
- ۳۳-۲-۸-۱ مرحله آشنایی..... ۳۳
- ۳۳-۲-۸-۲ مرحله عاشق شدن..... ۳۳
- ۳۴-۲-۸-۳ مرحله به هم پیوستن..... ۳۴
- ۳۴-۲-۸-۴ مرحله بروز تعارض و تنش..... ۳۴
- ۳۴-۲-۸-۵ مرحله خاتمه زیست مشترک و احساس شرمساری..... ۳۴
- ۳۵-۲-۹ عوامل گرایش به ازدواج سفید..... ۳۵
- ۳۶-۲-۱۰ تبعات ازدواج سفید از منظر جامعه شناسی و روان شناسی..... ۳۶
- ۳۶-۲-۱۰-۱ جامعه شناسی و ازدواج سفید..... ۳۶
- ۳۸-۲-۱۰-۲ روان شناسی و ازدواج سفید..... ۳۸
- ۳۸-۲-۱۰-۲ بطلان ازدواج سفید..... ۳۸
- ۳۹- فصل سوم: علل گرایش به ازدواج سفید و خطرات ناشی از آن..... ۳۹

۴۰	۱-۳ علت گرایش به ازدواج سفید در ایران
۴۷	۲-۳ خطرات و پیامدهای ازدواج سفید
۵۷	۳-۳ جلوگیری از شیوع ازدواج سفید
۵۸	۴-۳ بررسی ازدواج سفید از لحاظ فقهی و حقوقی در نظام حقوقی ایران
۶۱	۵-۳ تفاوت نظام حقوقی ایران و غرب در مورد ازدواج سفید
۶۲	۳-۶ راهکارهای قرآنی و روایی در مواجهه با ازدواج سفید
۷۶	۷-۳ ازدواج موقت جایگزین ازدواج سفی
۸۱	فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۸۲	۱-۵ مقدمه
۸۲	۲-۵ بحث و نتیجه گیری
۸۵	۲-۵ محدودیت‌های تحقیق
۸۶	۴-۵ پیشنهادات تحقیق
۸۶	۱-۴-۵ پیشنهادهای برگرفته از تحقیق
۸۸	۲-۴-۵ پیشنهادهای پژوهشی
۸۹	منابع و مواخذ
۹۷	چکیده انگلیسی

چکیده

ازدواج سفید الگویی است که از رابطه که ریشه های عمیق غربی دارد ناشی از تحولات اجتماعی و اقتصادی میانه قرن بیستم در این کشورهاست دگرگونی نهاد و ساختار خانواده و به عقیده برخی نظریه پردازان غربی فروپاشی آن، به عنوان پیامد مدرنیته در غرب طی دهه های اخیر کانون توجه بسیاری از نظریه پردازان قرار گرفته است. این پژوهش می کوشد که به بررسی جرم شناسی ازدواج سفید و راه های پیشگیری آن بپردازد. در واقع الفاظ و مفهوم آن دلالت بر زندگی مشترک بدون ازدواج دارد که تعهد و استحکامی در آن نیست و دو طرف خود را در برابر هم پایبند و مسئول نمی دانند و سواستفاده در آن زیاد است. ریشه ی عبارت سازی ازدواج سفید نوعی حرمت زدایی از جامعه و عادی کردن نوعی رابطه ی نامتناسب با فرهنگ دینی ایرانی است که برای دورکردن افراد جامعه از سبک زندگی اسلامی ایرانی تلاش می کند و مشروعیت اجتماعی و حقوقی ندارد. هدف از این پژوهش آن است که ابعاد مختلف ازدواج سفید را و راه های پیشگیری از آن را مورد بررسی قرار می دهد. و در انتها به این نتیجه رسیدیم که احتمال طلاق و شکست رابطه در زوج هایی که قبل از ازدواج رسمی با هم زندگی می کرده اند بسیار بالاتر است. دلیل آن می تواند این باشد که زندگی زیر یک سقف بدون عقد ازدواج رفتار دو طرف را طوری تغییر می دهد که باعث می شود در ازدواج کمتر متعهد شوند. تحقیقات نشان می دهد که آنهایی که تصمیم به ازدواج سفید میگیرند ویژگی هایی دارند که راضی به ازدواج سفید می شوند که اغلب باعث بروز مشکلات بعدی در زندگی مشترک می شود. بنابراین در نهایت باید گفت، مهمترین رویکرد در اسلام ازدواج دائم و تشکیل خانواده است که مسئولین و والدین باید تمامی تلاش خود را برای این مهم به کار گیرند.

واژگان کلیدی: ازدواج، ازدواج سفید، عقد، همبashi

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

در این فصل به کلیات طرح تحقیق پرداخته شد. که شامل بیان مسئله که در آن به شرح مشکل و ارایه آنها به شکل سوال کلیدی برای پاسخ به کمک تحقیق می‌پردازد. و ضرورت و اهمیت تحقیق که به چرایی انجام کار و معرفی کاربران احتمالی نتایج تحقیق پرداخته شده است. اهداف تحقیق که به آنچه تحقیق به دنبال انجام آن است و بیان فرضیه‌ها و سوالات تحقیق که به عنوان مسیری برای اجرای تحقیق می‌باشد. در ادامه آن به تعریف نظری و عملیاتی واژه‌های تحقیق پرداخته که در این بخش تعریف مفهومی واژگان کلیدی و تعریف عملیاتی آنها که شامل پرسشنامه‌های بکار رفته شده است تعریف شده است.

۱-۲- بیان مسئله

ازدواج واژه مقدسی است، و زندگی دختر و پسر زیر یک سقف را بدون عقد شرعی نمی‌توان ازدواج نامید؛ بلکه چنین رابطه‌ای با اهدافی مانند برآوردن نیازهای جنسی و روانی برقرار می‌شود و اگرچه ممکن است از زاویه‌ای برای مرد مثبت باشد، ولی اثر ویران‌کننده‌ای بر زن می‌گذارد، چراکه زنان دارای زیبایی‌های خدادادی هستند که باید آن را در جای خود هزینه کنند. زمانی که شادابی و نشاط زن به مرور زمان کاهش یابد، ممکن است علاقه مرد به ادامه زندگی با او کم شود و او به زن دیگری گرایش پیدا کند.

تعریف متداول و مرسوم از خانواده عبارت است از کنار هم بودن قانونی و شرعی زوجین در قالب رسمی ازدواج. ازدواج سفید یکی از شیوه‌های زندگی مشترک است. در این گونه از ازدواج این کنار هم بودن در قالب پذیرفته شده رسمی و قانونی صورت نمی‌گیرد. در تعریف جزئی‌تر این پدیده گفته شده است که ازدواج سفید نوعی رابطه عاطفی - جنسی بین زن و مرد است بدون صیغه عقد نکاح. در

این شکل از زندگی مشترک هم‌زیستی با برعهده گرفتن تعهد قانونی همراه نیست. عناوین هم‌خانه^۱، هم‌باشی^۲ یا شریک زندگی^۳ و نظایر اینها هم به‌جای ازدواج سفید به کار می‌رود.

آینده‌ی هر جامعه‌ای به دست جوانان و نوجوانان آن کشور رقم می‌خورد. برای حفظ سلامت جامعه از هرگونه آلودگی و انحراف الزم است جوانان آن در فضایی آکنده از آرامش و سلامت به فعالیت اجتماعی، فرهنگی، علمی و تحقیقاتی و اقتصادی بپردازند. چنین سلامتی و آرامشی تنها در شرایطی به دست می‌آید که نیازهای افراد در سطح معقولی تأمین شود. یکی از نیازهایی که در سنین نوجوانی و جوانی به اوج خود می‌رسد، نیاز و غریزه‌ی جنسی است. تازمانی که این نیاز پاسخ داده نشود - برخلاف سایر نیازها - فرد به آرامش درونی نرسیده و به همین منظور الزم است به این نیاز غریزی پاسخی مشروع و مقبول داده شود (عظیم پورمقدم و پاپی‌نژاد، ۱۳۹۸).

در هر کشوری، تشکیل خانواده به مقتضای آداب و رسوم و قوانین پذیرفته شده‌ی داخلی، تعریف خاص خود را دارد. در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران - که منبعث از نظام فکری اسلام است - ازدواج برای تشکیل خانواده الزم است، بنابراین گردهم آمدن گروه‌هایی از افراد در کنار یکدیگر بدون نکاح شرعی، خانواده محسوب نمی‌شود (جاوید و مهاجری، ۱۳۹۷).

در چند دهه اخیر الگوی روابط جنسی در جهان تغییرات فراوانی داشته و اکنون نیز جامعه ایران با تحولات چشم‌گیری در حوزه ارزش‌ها و باورهای جوانان روبه‌روست. تحقیقات نشان می‌دهند که رابطه جنسی پیش از ازدواج در ایران در حال افزایش است. یکی از گونه‌های جدید روابط پیش از ازدواج روابط مبتنی بر «هم‌خانگی» است که در کلان‌شهرهایی چون تهران رو به افزایش است. هم‌خانگی زندگی مشترک دو شریک جنسی بدون ازدواج با یکدیگر است. این ارتباط، گرچه نام زیبایی دارد، اما دلالت بر یک رابطه نامشروع، غیرقانونی و دور از شأن یک مسلمان و ایرانی با فرهنگ و آداب و رسوم دیرینه دارد؛ رابطه‌ای که ازدواج نیست و خارج از تعهدات یک ازدواج است. یکی از پدیده‌های اجتماعی‌ای که با ظهورش در ایران، امنیت فرهنگی کشور را دچار مخاطره کرده است، ازدواج سفید

۱- homemade

۲- cohabitation

۳- partner

یا همباشی است. این سبک زندگی که غالباً در شهر تهران رو به افزایش است، هم خانگی دختر و پسری است که بدون عقد نکاح شرعی و قانونی به زندگی مشترک در کنار هم می‌پردازند. این پدیده آثار حقوقی و اجتماعی خطرناکی را برای طرفین رابطه، خانواده‌هاشان و اجتماع به بار می‌آورد. با توجه به این که رفتار اینان طبق قوانین موجود، جرم به شمار می‌آید، پیگیری تبعات حقوقی آن از طریق مجراهای قانونی برای دو طرف میسر نیست؛ و این خود مسبب ایجاد مشکلاتگزافی در این حیطه است (اکبری، ۱۳۹۵).

ازدواج سفید به عنوان مولفه‌ای انضمامی از سبک زندگی مدرن، با مختصات ویژه تقریباً هیچ تناسب معنا داری با نیازها، انتظارات، اقتضائات، زیر ساخت‌های فرهنگی، الگوها و قواعد هنجاری و تجربه‌های زیسته جامعه ایران به عنوان یک جامعه مذهبی دارای اکثریت مسلمان، برخوردار از حاکمیت دینی و ملتزم به شریعت اسامی ندارد. به دلیل همین ناهمخوانی است که این پدیده به رغم نوظهور بودن و کمیت وقوعی بسیار محدود آن (عمدتاً در برخی کلان شهرها و در میان شمار اندکی از شهروندان (حساسیت‌های بسیار زیادی را در سطح عموم برانگیخته و اندیشمندان علوم اجتماعی را در جهت یافتن علل و دلایل موثر در تکون و بسط تدریجی و آرام آن و نیز آثار و پیامدهای مختلف آن به فرضی‌سازی و نظریه پردازی برانگیخته است (عراقی، ۱۳۹۸).

با توجه به نظریات فقها که بیان شد و در دقت ماده ۶۴۵ قانون مجازات اسلامی، در این که هم باشی ازدواج نیست، تردیدی نیست و در فرضی که با رضایت دو طرف همراه با قصد واقعی آنان بتوان با جاری کردن صیغه عقد در قالب نکاح دائم قرار داد، در صورت عدم ثبت آن در دفاتر اسناد رسمی، قانونی نیست و مطابق ماده ۶۴۵ قانون مجازات اسلامی برای زوج، مجازات تعزیری تا یک سال حبس، مقرر شده است و در ماده ۲۱ قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ ثبت نکاح موقت در صورت بارداری شدن زوجه یا توافق دو طرف در هنگام انعقاد نکاح موقت یا درج به صورت شرط ضمن عقد الزامی شده است. بنابراین اگر افرادی صرفاً به صورت توافق این نوع زندگی مشترک را انتخاب کنند، چنین توافقی برخلاف نظم عمومی، اخلاق حسنه و نامشروع است که از حیث ارتکاب عمل نامشروع و فعل حرام مطابق ماده ۶۳۷ قانون مجازات اسلامی قابل تعقیب و مجازات خواهند بود و فرزند حاصل از آن

نامشروع تعریف می‌شود که از حقوق اجتماعی از جمله تحصیل و شناسنامه محروم خواهد بود و از والدین طبیعی خود ارثی نخواهند برد و همسرش مستحق دریافت نفقه نخواهد بود و نباید انتظار داشت قانون برای هر ناهنجاری، یک لباس قانونی بپوشاند و در این زمینه، خلا قانونی نداریم. از لحاظ قانونی ازدواج متعه پیش بینی شده است (قاسمی، ۱۳۹۷).

امروزه با گسترش ازدواج سفید جوانان خود را از قید و بند زندگی سنتی آزاد کرده‌اند و در واقع می‌توان اینگونه عنوان کرد که جوانان با این نوع ازدواج هیچ تعهد و پابندی نسبت به یکدیگر ندارند عقیده‌ی روانشناسان بر این است که چون هیچ گونه قطعیت و تعادلی مبنی بر زمان و ثبات این نوع زندگی وجود ندارد لذا سرمایه‌گذاری در آن برای هر دو زوج بسیار خطر آفرین می‌باشد زندگی کردن با یک فرد به جای اینکه ازدواجی در این میان رخ دهد زیبایی ازدواج را برای افراد کم رنگ میکند و حتی در صورت قبول ازدواج دائم با همان فرد یا فرد دیگر، احتمال موفقیت این افراد را در زندگی مشترک این اشخاص کمتر می‌کند. با عنایت به مباحث فوق اساس این تحقیق این است، که بررسی جرم‌شناسی ازدواج سفید و راه‌های پیشگیری آن در ایران چگونه است؟

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

جامعه‌شناسان علل مختلفی را برای پدیده ازدواج سفید برشمرده‌اند. تأثیرپذیری از امکانات ارتباطی نوین، کاسته‌شدن از کارکرد و اهمیت خانواده، دگرگونی معیارهای ازدواج، ترس و سرخوردگی از ازدواج، تغییر نوع روابط بین‌فردی، مشکلات اقتصادی و عدم تمایل به مسئولیت‌پذیری و آثار تعهدبار آن از جمله عواملی هستند که در ظهور و بروز این پدیده نقش بسیار زیاد داشته‌اند. بر اساس یک تحقیق، انگیزه شخصی و موانع عرفی و هنجاری، بیش از دیگر عوامل، افراد را به این سبک هم‌زیستی سوق می‌دهند. از طرف دیگر، عدم پذیرش از سوی جامعه و خانواده، فقدان حمایت قانونی و پنهانی بودن رابطه در اغلب موارد از جمله محدودیت‌های این شیوه از زندگی است (اکبری، ۱۳۹۵).

نسل جوان در میان انبوهی اتهام و پرسش اسیر است و نمی‌داند با این مسأله چگونه برخورد کند. افراد مختلف برای پرکردن این خال به طرق مختلف برخورد می‌کنند؛ برخی به روابط مقطعی و عاشقانه

روی می‌آورند؛ این در حالی است که ازدواج تنها راه مشروع برقراری رابطه با جنس مخالف در ایران است و اکنون این راه با موانع بسیاری روبه‌رو شده است. بنابراین روابط هم‌خانگی یا ازدواج سفید در ایران در دهه‌ی اخیر تبدیل به دغدغه‌ای اجتماعی شده است و گسترش این گونه روابط از جمله موضوعات حساس و عموماً منفعل در امر سیاست‌گذاری کشورهاست؛ زیرا در کشورهایی که در مرحله‌ی گذار از سنت به مدرنیته هستند، هنوز سنت‌ها بر روابط اجتماعی حاکم است و در کشوری چون ایران که مذهب، یکی از ارکان اصلی خانواده‌ها به شمار می‌رود، این روابط پسندیده و قابل قبول نمی‌باشد. این روابط چون در ایران به صورت پنهانی وجود دارد بسیاری گمان می‌کنند که چون آن را نمی‌بینند پس وجود خارجی ندارد؛ اما نتایج تحقیقات متعدد نشان داده که این روابط سال‌ها وجود دارد. بنابراین بررسی نگرش و اهمیت افراد مختلف نسبت به ازدواج سفید و تبیین جامعه‌شناختی آن می‌تواند گامی عمیق در راستای بررسی این پدیده باشد و درک و فهم بهتر تحولات فکری افراد جامعه در مورد این پدیده را آشکار می‌سازد (عظیم پورمقدم و پاپی‌نژاد، ۱۳۹۸).

آسیب‌های این ارتباط غیرقانونی و غیرشرعی همچون سست شدن بنیاد خانواده، کاهش ازدواج رسمی، افزایش روابط جایگزین ازدواج و عوارض جسمی و روحی ناشی از آن، کاهش فرزندآوری و افزایش انحرافات اخلاقی در جامعه این ضرورت را ایجاد کرد تا در پژوهش حاضر به این پرسش پاسخ داده شود که با توجه به اهمیت ازدواج و اشاره به آثار و فواید آن در قرآن و با توجه به آن اینکه قرآن خود را "تبیانا لکل شیء" (نحل ۸۹) و "ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم" (اسرا ۹) معرفی کرده است، راهکارهای عملی برای پیشگیری و مقابله با این پدیده‌ی شوم و سیاه - که به نادرست ازدواج سفید نامیده شده چیست؟ از این لحاظ پاسخ به این سوال دارای ضرورت و اهمیت می‌باشد.

۱-۴- اهداف تحقیق

۱. مفهوم‌شناسی ازدواج و ازدواج سفید.

۲. بررسی ازدواج سفید در قانون و فقه.

۳. بررسی و تحلیل ازدواج سفید از لحاظ جرم‌شناسی.

۱-۵- فرضیه‌های تحقیق

۱. وضعیت حقوقی حاکم بر ازدواج سفید چیست؟

۲. در حقوق ایران ازدواج سفید با مصادیقی همچون زنا و روابط نامشروع هم تراز است.

۳. با توجه به مصادیق مشابه این ازدواج، حقوق جزائی ایران به جرم انگاری آن پرداخته است.

۴. دیدگاه و نظرات فقها، آیات و روایات را می‌توان دلایل بطلان ازدواج سفید دانست.

۱-۶- تعریف متغیر تحقیق

۱-۶-۱- ازدواج سفید

نوعی زندگی زناشویی و برقراری رابطه جنسی بدون ثبت رسمی پیوند ازدواج است که برخی آن را ازدواج هم‌باشی سفید^۱ نامیده‌اند. این پدیده گرچه در دنیا پدیده جدیدی نیست، اما در ایران به عنوان یک شوک فرهنگی مطرح شده است، چون این پدیده هنوز بطور کامل شناخته شده عام نیست و از طرفی مغایر شرع و دین اسلام در کشورمان ایران است هنوز آمار قابل قبولی برای این پدیده داده نشده است.

۱-۶-۲- جرم‌شناسی

جرم یکی از مفاهیم انتزاعی و پیچیده است که اکثر علوم انسانی سعی در شناخت واقعی داشته و دارند و اگر این گفته کارل منیجرز، جرم‌شناس آمریکایی که «بدترین جرم ما جهل‌مان نسبت به جرم است»، جرم پدیده‌های اعتباری و ذهنی است که ماهیتاً قابل شناسایی نیست؛ زیرا آنچه جامعه آن را سرزنش آمیز، افراد آن را قبیح و قانونگذار آن را قابل کیفر می‌داند، صرفاً یک مضافی است که جامعه آنرا اعتبار کرده تا به مضاف‌الیه‌م که همان رفتارهای قابل کیفر هستند و به تفکیک مشخص شده‌اند، وارد شود. به عبارت

دیگر، آنچه ماهیتش قابل تعریف است، جرایم هستند، نه جرم که آنها نیز بر حسب ارکان و شرایطشان تعریف می‌شوند (عالی پور، ۱۳۸۹: ۱۷۸).

۱-۶-۳- نظام حقوقی

حقوق مجموعه قواعدی است که از طریق موسسات اجتماعی یا دولتی، جهت تنظیم رفتار ایجاد و اعمال می‌شود. علم حقوق، دانش تحلیل و سیر تحول قواعد حقوقی است. امتیازی که شخص برای جامعه معین دارد حقوق در این معنی به حقوق فردی تعبیر می‌شود.

۱-۶-۴- عمل منافی عفت

هر کاری که به امور جنسی مربوط بوده و بر حسب عرف و احساسات عمومی شرم آورد بوده و قانون برای آن مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی مقرر کرده باشد. مانند اجیر کردن فواحش، تشویق جوانان به فساد جنسی، توزیع تصاویر خلاف عفت به قصد تجارت.

۱-۷- جنبه نوآوری تحقیق

با توجه به ظهور پدیده ازدواج سفید در جامعه ایران و تبعیت از شیوه‌های رفتاری غرب توسط نسل جوان ایرانی، قطعاً بررسی موضوع از دیدگاه شرع و عرف و قانون امری قابل تامل خواهد بود و کنکاش در مقررات به منظور تبیین جایگاه ازدواج سفید از جنبه‌های حقوقی و جرم‌شناسی بدیع و نوآورانه تحقیق حاضر است.

۱-۸- روش تحقیق